

Semiotics and Belief: Decoding Signs in the Animation *White Snake*

Kanyathida Larppuree¹; Mukthita Sao-wapak²; Nititaya Soontornthamni³

Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Songkla 90110 Thailand

Email: nititaya.s@gmail.com

received 9 April 2025; revised 26 July 2025; accepted 5 August 2025

Abstract

This qualitative research aims to examine the semiotic meanings of religious and philosophical beliefs depicted in the Chinese animation *White Snake*. Using the theory of semiology, the study analyzes data collected from two main characters, Xiao Bai (小白) and A Xuan (阿轩).

The study found that the semiotic meanings of beliefs can be categorized into two aspects: (1) verbal signs, which convey beliefs associated with Confucianism, Taoism, and Buddhism; and (2) non-verbal signs, including scenes, objects, and animals, which represent four key themes: ancient Chinese astrology and cosmology; mystical powers of objects and animals (e.g., jade hairpins, Hu (Chinese talismans), and Taoist mounts); beliefs rooted in Taoism and Confucianism; and the concept of immortality. The study shows that Buddhist beliefs are communicated solely through verbal signs, while Confucian and Taoist beliefs are expressed through both verbal and non-verbal elements. Furthermore, the research highlights that animations based on Chinese folktales often integrate Buddhist beliefs (Mahayana Buddhism), and that symbolic animals in Chinese belief systems extend beyond dragons, encompassing a diverse range of creatures.

Keywords: semiotics meaning; belief; White Snake

¹ Undergraduate student, Chinese major

² Undergraduate student, Chinese major

³ Lecturer, Corresponding Author

สัญญะวิทยากับความเชื่อ : ถอดรหัสสัญญะในแอนิเมชัน เรื่อง อิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาว (White Snake)

กัญญาดิตา ลาภวารี⁴, มุกธิตา เสาวภักดิ์⁵, นิติยา สุนทรธรรมนิติ⁶

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา 90110 ประเทศไทย

อีเมล nititaya.s@gmail.com

วันรับบทความ 9 เมษายน 2568 วันแก้ไขบทความ 26 กรกฎาคม 2568 วันตอบรับตีพิมพ์บทความ 5 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายเชิงสัญญะด้านความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิและศาสนาที่ปรากฏในแอนิเมชันจีนเรื่องอิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาว โดยคณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ความหมายเชิงสัญญะ ภายใต้ทฤษฎีสัญญะวิทยา (Semiology) ผ่าน 2 ตัวละครหลักคือ เสี่ยวไป่ (小白) และอาเชวียน (阿軒)

ผลการศึกษาพบว่า ความหมายเชิงสัญญะด้านความเชื่อแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) สัญญะที่สื่อผ่านวัจนภาษา ซึ่งพบสัญญะที่เกี่ยวกับความเชื่อลัทธิขงจื๊อ ลัทธิเต๋า และศาสนาพุทธ 2) สัญญะที่สื่อผ่านอวัจนภาษา ได้แก่ ฉากประกอบ วัตถุ สัตว์ พบสัญญะ 4 ประเด็น ได้แก่ (1) ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และดาราศาสตร์จีนโบราณ (2) ความเชื่อเรื่องพลังและอำนาจลึกลับของวัตถุและสัตว์ เช่น ปืนหยก ฮู๋ สัตว์พาหนะของนักพรต (3) ความเชื่อของลัทธิเต๋าและลัทธิขงจื๊อ และ (4) ความเชื่อเรื่องชีวิตที่เป็นอมตะ กล่าวได้ว่าประเด็นความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธมีการสื่อสารผ่านวัจนภาษาเท่านั้น ในขณะที่ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับลัทธิเต๋าและลัทธิขงจื๊อมีการสื่อสารผ่านทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา นอกจากนี้คณะผู้วิจัยพบข้อค้นพบว่าแอนิเมชันที่สร้างจากนิทานพื้นบ้านของจีนมีความเชื่อมโยงกับความเชื่อทางพุทธศาสนา (พุทธนิยามหายาน) และสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของจีนไม่ได้มีเพียงมังกรเท่านั้น แต่มีความเชื่อที่สื่อผ่านสัตว์หลากหลายชนิด

คำสำคัญ ความหมายเชิงสัญญะ; ความเชื่อ; นางพญานาคีขาว

⁴ นักศึกษาปริญญาตรี เอกภาษาจีน

⁵ นักศึกษาปริญญาตรี เอกภาษาจีน

⁶ อาจารย์ประจำสาขาภาษาต่างประเทศ ผู้ประพันธ์บรรณกิจ

1. บทนำ

“ความเชื่อ” คือ การยอมรับถึงการมีอยู่จริงของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งการมีอยู่จริงของ “ความเชื่อ” มักเกิดจากประสบการณ์ตรง โดยไม่ต้องอนุมาน (The Royal Institute of Thailand, 1997) โดยความเชื่อของมนุษย์เป็นรากฐานหนึ่งของวัฒนธรรมที่สามารถแสดงถึงสภาพสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคม ความเชื่อเป็นสิ่งที่มีการส่งต่อ มีการถ่ายทอด และเผยแพร่ให้บุคคลอื่น ๆ รับรู้ถึงความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมหนึ่ง ๆ ในปัจจุบันมีการถ่ายทอดความเชื่อผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ เช่น พอดแคสต์ ละครโทรทัศน์ ซีรีส์ ภาพยนตร์ และแอนิเมชัน

ทั้งนี้ จากช่องทางสื่อที่หลากหลาย แอนิเมชันเป็นช่องทางหนึ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิต หรือตำนานของพื้นที่หนึ่ง ๆ โดยเป็นการสะท้อนผ่านองค์ประกอบที่ปรากฏอยู่ภายในเนื้อเรื่อง ซึ่งแอนิเมชันเรื่องอิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาว (White Snake) เป็นแอนิเมชันสัญชาติจีนที่สร้างโดยอ้างอิงจากตำนานนางพญางูขาว 《白蛇传》 นิทานพื้นบ้านเก่าแก่ของจีนที่ถ่ายทอดสู่นานาชาติ ซึ่งเป็นแอนิเมชันที่แฝงไว้ด้วยสัญลักษณ์เกี่ยวกับความเชื่อของจีน แอนิเมชันเรื่องนี้เป็นแอนิเมชันสัญชาติจีนที่ GKIDS บริษัทแอนิเมชันสัญชาติอเมริกันนำไปฉายสู่สายตาผู้ชมในระดับนานาชาติ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นการบุกตลาดโลกวงการภาพยนตร์ของแอนิเมชันจีน (The Standard Culture, 2019) โดยการนำแนวคิดเรื่องความเชื่อที่มีมาตั้งแต่โบราณของจีนมาสร้างเป็นแอนิเมชัน เป็นการส่งออกวัฒนธรรมรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้คนรู้จักประเทศจีนมากยิ่งขึ้น (Tian & Zhang, 2021) ในปีค.ศ. 2023 เมื่อเน็ตฟลิกซ์ (Netflix) ช่องทางการสตรีมมิ่งที่มีการใช้งานอย่างแพร่หลายทั่วโลก ฉายแอนิเมชันอิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาว (White Snake) แอนิเมชันเรื่องนี้ได้รับการจัดอันดับเป็นภาพยนตร์อันดับ 1 ที่มีคนดูมากที่สุดในประเทศไทย (Santi, 2023)

งานวิจัยในปัจจุบันมีการศึกษาเกี่ยวกับตำนานนางพญางูขาวผ่านประเด็นที่หลากหลาย เช่น เปรียบเทียบนวนิยายเรื่องนาคีของไทยกับตำนานเรื่องนางพญางูขาวของจีน (Li et al., 2020) การเปรียบเทียบภาพตัวแทนของผู้หญิงในภาพยนตร์จีนเรื่องนางพญางูขาวกับภาพยนตร์ไทยเรื่องแม่เบี้ย (Peng & Singlumpong, 2018) งานวิจัยข้างต้นเป็นการศึกษาผ่านมุมมองเชิงเปรียบเทียบและศึกษาอิทธิพลที่ปรากฏผ่านตำนาน คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ปรากฏในแอนิเมชันที่สร้างจากนิทานพื้นบ้านเก่าแก่ของจีนซึ่งแฝงไว้ด้วยความเชื่อ เป็นประเด็นและมุมมองที่แตกต่างจากงานวิจัยดังกล่าว ซึ่งจะทำให้เห็นถึงความเชื่อของจีนที่เผยแพร่สู่สายตาชาวโลกได้ โดยการวิเคราะห์และศึกษาภายใต้คำถามการวิจัยว่าแอนิเมชันที่สร้างจากนิทานพื้นบ้านของจีนสะท้อนสัญลักษณ์ด้านความเชื่ออย่างไรบ้าง และนอกจากมังกรซึ่งเป็นสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของชาวจีน อย่างที่คนโดยส่วนใหญ่ต่างทราบกันดีแล้วนั้น ยังมีสัตว์ชนิดใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของจีน และสัตว์ต่าง ๆ มีสัญลักษณ์อย่างไร

ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความหมายเชิงสัญลักษณ์ด้านความเชื่อที่ปรากฏในแอนิเมชันอิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาวผ่านทฤษฎีสัญวิทยา เพื่อทราบความหมายเชิงสัญลักษณ์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิและศาสนา เพื่อให้เข้าใจความเชื่อของชาวจีนที่สอดแทรกผ่านแอนิเมชันได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

ศึกษาความหมายเชิงสัญลักษณ์ด้านความเชื่อที่เกี่ยวกับลัทธิและศาสนาที่ปรากฏในแอนิเมชันจีนเรื่องอิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาว (White Snake) ผ่านทฤษฎีสัญวิทยา

3. ขอบเขตการศึกษา

คณะผู้วิจัยกำหนดศึกษาความหมายเชิงสัญลักษณ์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิและศาสนาจากแอนิเมชันจีนเรื่องอิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาว (White Snake) ซึ่งเผยแพร่ผ่านสตรีมมิงเน็ตฟลิกซ์ (Netflix) โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นแอนิเมชันที่มีการสอดแทรกความเชื่อของชาวจีนไว้

คณะผู้วิจัยกำหนดศึกษาผ่านตัวละครหลักจำนวน 2 ตัวละคร คือ เสี่ยวไป๋ (小白) และอาเซวียน (阿軒)⁷ รวมถึงตัวละครที่มีปฏิสัมพันธ์กับทั้ง 2 ตัวละครหลัก เนื่องจากเสี่ยวไป๋และอาเซวียนเป็นตัวละครหลักที่สื่อสัญลักษณ์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิและศาสนามากที่สุด โดยความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ประกอบด้วยวจนภาษาและอวจนภาษา วจนภาษา ได้แก่ คำพูดภาษาจีน และคำแปลภาษาไทยที่ปรากฏให้ผู้รับชมอ่านประกอบ และอวจนภาษา ได้แก่ ฉากประกอบ วัตถุ สัญลักษณ์ที่ปรากฏ เพื่อให้สามารถทราบความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ปรากฏผ่านแอนิเมชันอย่างครอบคลุม

4. วิธีการศึกษา

บทความวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) ทบทวนวรรณกรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ ทฤษฎีสัญวิทยา การศึกษาเรื่องความเชื่อ
- 2) รวบรวมข้อมูลจากการรับชมแอนิเมชันเรื่องอิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาว โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลเป็นเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ข้อมูลที่รวบรวมประกอบด้วย ตัวละคร ฉากประกอบ เวลา คำพูดภาษาจีน และคำแปลภาษาไทยที่เกี่ยวกับประเด็นเรื่องความเชื่อ
- 3) รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูล เช่น งานวิจัย บทความวิจัย วารสาร และแหล่งข่าว เพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงประกอบการวิเคราะห์ผลที่มีความน่าเชื่อถือ
- 4) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลความหมายเชิงสัญลักษณ์ด้านความเชื่อ โดยใช้ทฤษฎีสัญวิทยา และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive analytics)

⁷ คณะผู้วิจัยถ่ายทอดเสียงภาษาจีนเป็นภาษาไทยโดยอ้างอิงเกณฑ์การถ่ายทอดเสียงภาษาจีนแมนดาริน ด้วยอักขรวิธีไทยของคณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทย ในเอกสารภาษาจีน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2543 (Office of the Prime Minister, 2000)

5. แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรม คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2 ประเด็น รายละเอียดดังนี้

1) ทฤษฎีสัญวิทยา สัญศาสตร์ (semiotics) คือ ศาสตร์ที่ว่าด้วยความหมาย เป็นการศึกษาว่าสิ่งแทนความมีความหมายแฝงว่าอย่างไร เป็นการศึกษากระบวนการที่ทำให้เข้าใจความหมายที่แอบแฝงของสิ่งใด ๆ เป็นกระบวนการที่ให้ความหมายแก่สิ่งใด ๆ โดยสัญญาณอาจเป็นได้ทั้งคำ วัตถุ รูปภาพ เสียง และช่วงเวลา โดยความหมายของสัญญาณย่อมไม่ผูกติดกับสัญญาณ แต่ความหมายของสัญญาณขึ้นอยู่กับบริบท (Phatthanophat, 2008) ทั้งนี้ สัญวิทยา (Semiology) หรือสัญศาสตร์ (Semiotics) เป็นศาสตร์ที่เพิ่งได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 โดยมีนักวิชาการหลายท่าน เช่น ชาร์ล เพียร์ส (C. Peirce) ปี 1839-1914 นักปรัชญาสังคมชาวอเมริกัน และเฟร์ดินันด์ เดอซัวร์ (F. de Saussure) ปี 1857-1913 นักภาษาศาสตร์ชาวสวิส โดยแนวคิดของชาร์ล เพียร์ส (C. Peirce) ให้ความสนใจในความสัมพันธ์ระหว่างตัวสัญญาณกับวัตถุจริง ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นตัวหมาย (Signifier) และตัวหมายถึง (Signified) โดยจัดประเภทของสัญญาณ (Sign) เป็น 3 แบบ คือ ไอคอน (Icon) สัญญาณที่มีรูปคล้ายวัตถุ อินเด็กซ์ (Index) สัญญาณที่เป็นเหตุเป็นผลโดยตรงกับวัตถุที่มีอยู่จริง และซิมโบล์ (Symbol) สัญญาณที่เกิดจากการตกลงกันของกลุ่มผู้ใช้สัญญาณ (Vasinsunthon, 2013) จึงกล่าวได้ว่าสัญวิทยาสามารถนำมาใช้ในการศึกษาสัญญาณ ซึ่งสัญญาณอาจเป็นคำ วัตถุ รูปภาพ เสียง และเวลา ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีมาใช้ในการวิเคราะห์ความหมายเชิงสัญญาณด้านความเชื่อผ่านวัตถุ รูปภาพ เสียงที่ปรากฏในแอนิเมชัน โดยแบ่งเป็นสัญญาณเป็นสองกลุ่มคือ วัจนภาษาและอวัจนภาษา

2) ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่ามีอยู่จริง ซึ่งอาจมีตัวตนหรือไม่มีตัวตน อาจมีหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ หรืออาจไม่มีหลักฐานที่จะพิสูจน์ได้ หากแต่ขึ้นอยู่กับการไตร่ตรองและการอนุมาน ส่วนความเชื่อว้างต่าง ๆ มีอยู่จริงนั้นมักเกิดจากประสบการณ์ตรง ไม่ต้องอนุมาน (Thavisuk, 1977; Tantawanit, 1980; The Royal Institute of Thailand, 1997) กล่าวได้ว่า ความเชื่อ หมายถึง การที่บุคคลพึงพอใจที่จะยอมรับนับถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสิ่งนั้นอาจมีอยู่จริงหรือไม่มีอยู่จริง อาจมีหลักฐานในการพิสูจน์หรืออาจไม่มีหลักฐานในฐานในการพิสูจน์ ขึ้นอยู่กับการไตร่ตรองและการคาดคะเนข้อมูลของแต่ละบุคคล ซึ่งคณะผู้วิจัยนำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิและศาสนาในงานวิจัยฉบับนี้

3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการทบทวนวรรณ คณะผู้วิจัยพบว่าม้งงานวิจัยที่ศึกษาความเชื่อจากสื่อ เช่น ละครโทรทัศน์ วรรณกรรม ดังนี้ **(1) งานวิจัยที่ศึกษาจากละครโทรทัศน์** Korsampan (2021) ศึกษาความคิดความเชื่อของเงินที่ปรากฏในละครโทรทัศน์เรื่อง สามชาติสามภพปาทอสิบลีพบว่า เนื้อเรื่องในละครปรากฏความคิดความเชื่อของเงิน ได้แก่ ปรัชญาขงจื้อ ซึ่งเห็นได้จากความสัมพันธ์ของตัวละครในเรื่อง ปรัชญาเต๋า ซึ่งสะท้อนผ่านตัวละครที่บำเพ็ญเพียรเป็นเซียนฟ้า การปรากฏของเทพและเซียนในความเชื่อของเต๋า คำสอนในพระพุทธศาสนาว่าด้วยเรื่องของกฎแห่งกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์ของเงินซึ่งสะท้อนผ่านร่างจำแลงของตัวละคร และสัญลักษณ์ประกอบฉาก รวมถึงนกตำเพ็ญ สัตว์ในความเชื่อของพุทธศาสนา **(2) งานวิจัยที่**

ศึกษาจากรรณกรรม Chaomuang (2021) ศึกษาเกี่ยวกับชาวจีนกับความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตายพบว่า ลักษณะของโลกหลังความตายมีความแตกต่างกันไปตามศาสนา อิทธิพลทางความคิด และความเชื่อที่มีอยู่ตามชนชาตินั้น ๆ ซึ่งลัทธิและศาสนาถือเป็นรากฐานสำคัญ และมีอิทธิพลในสังคมจีน โดยในลัทธิขงจื๊อเชื่อว่าเมื่อตายไปแล้ว วิญญาณจะยังคงวนเวียนอยู่ในโลกนี้หรืออาจไปอยู่ในโลกวิญญาณ วิญญาณใดมีความดีมากก็อาจได้ไปแดนสวรรค์ ศาสนาเต๋าเชื่อว่าโลกหลังความตายคือการดำเนินชีวิตให้กลมกลืนกับธรรมชาติ หรือการกลับคืนสู่เต๋า ศาสนาพุทธเชื่อเกี่ยวกับโลกหลังความตายว่าหากทำดีจะได้ไปสวรรค์ หากทำชั่วจะตกนรก ซึ่งพิธีกรรมที่เกี่ยวกับความตายของชาวจีนเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตาย และเนื่องด้วยค่านิยมเรื่องความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ทำให้พิธีที่เกี่ยวกับความตายถือเป็นงานสำคัญหนึ่งของชีวิต ในขณะที่ Khumsat et al. (2022) ซึ่งศึกษาภาพสะท้อนความเชื่อในสังคมไทยที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องเมื่อคุณตาคุณยายยังเด็กพบว่า ความเชื่อในสังคมไทยแบ่งเป็น 7 ด้าน คือ ความเชื่อเกี่ยวกับบรรพชน ความเชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็น ความเชื่อเรื่องการเกิดและการตาย ความเชื่อเรื่องพระพุทธศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับครุฑเรือนและวิถีชีวิต ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ นอกจากนี้วรรณกรรมเรื่องนี้ได้สะท้อนสภาพสังคมไทยทั้งในด้านแนวคิด ศาสนา ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมที่ชาวไทยยึดถือปฏิบัติ แฝงไปด้วยเกร็ดความรู้ ข้อเท็จจริงและภูมิปัญญาไทย

กล่าวได้ว่า ชาวจีนใช้แนวคิดที่หลากหลายในการใช้ชีวิต ทั้งแนวคิดเต๋า แนวคิดขงจื๊อ และความเชื่อในศาสนาพุทธ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมประเด็นความเชื่อผ่านละครโทรทัศน์และวรรณกรรม ได้สะท้อนให้เห็นว่าสื่อดังกล่าวสามารถสะท้อนแนวคิด ศาสนา ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมได้ แต่อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยยังไม่สามารถตอบคำถามวิจัยได้ว่าแอนิเมชันที่สร้างจากนิทานพื้นบ้านของจีนสะท้อนสัญลักษณ์ด้านความเชื่ออย่างไรบ้างและนอกจากมังกรซึ่งเป็นสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของชาวจีน ยังมีสัตว์ชนิดใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของจีน และสัตว์ต่าง ๆ มีสัญลักษณ์อย่างไร คณะผู้วิจัยจึงนำแนวคิดและมุมมองข้างต้นมาเป็นฐานในการวิเคราะห์ความหมายเชิงสัญลักษณ์ด้านความเชื่อที่ปรากฏในแอนิเมชันอิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาว

6. ผลการศึกษา

จากการศึกษาความหมายเชิงสัญลักษณ์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิและศาสนาที่ปรากฏในแอนิเมชันจีนเรื่องอิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาว (White Snake) ผ่านทฤษฎีสัญวิทยา คณะผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาโดยแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ สัญลักษณ์ที่สื่อผ่านวัจนภาษา และสัญลักษณ์ที่สื่อผ่านอวัจนภาษา ดังนี้

1) สัญลักษณ์ที่สื่อผ่านวัจนภาษา

จากการวิเคราะห์ผล คณะผู้วิจัยพบว่าสัญลักษณ์ที่สื่อผ่านวัจนภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับความเชื่อของลัทธิขงจื๊อ ลัทธิเต๋า และศาสนาพุทธ ดังนี้

1.1 สัญญาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของลัทธิขงจื้อ

จากบทพูดของตัวละครอาเซวียน แสดงให้เห็นความเชื่อของลัทธิขงจื้อ 3 ประเด็น ได้แก่ (1) ความขยันหมั่นเพียร (2) การใฝ่รู้ใฝ่เรียน (3) ความมีเมตตาและเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นคำสอนของลัทธิขงจื้อ ดังตัวอย่างที่ 1

ตัวอย่างที่ 1

อาเซวียน : “สักวันข้าอาจได้เป็นหมอยา จะได้ไม่ต้องล่างูอีก...ข้าถึงได้ศึกษาทุกอย่างไง การแพทย์ โหราศาสตร์ ฝีมือขั้นเจี่ย ธาตุทั้งห้า วิชาแปดทิศ พอรู้อย่างละนิดอย่างละหน่อย”

阿軒：“也许有朝一日当个郎中，就不用捕蛇了……所以我就什么都学学，医卜星象，奇门遁甲，五行八卦什么都会。”

(อิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาว, เวลา 12:40-13:47)

จากตัวอย่างข้างต้น อาเซวียนกล่าวถึงความต้องการที่จะเป็นหมอยา และตั้งใจศึกษาหาความรู้จากศาสตร์หลากหลายแขนง แสดงให้เห็นว่าอาเซวียนเป็นคนที่มีความเมตตาและเอื้ออาทรต่อผู้อื่น มีความทุ่มเท และมีความขยันหมั่นเพียรต่อการศึกษา ซึ่งตรงกับความเชื่อของลัทธิขงจื้อที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมาก เชื่อว่าตลอดช่วงชีวิตของมนุษย์สามารถศึกษาเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อยู่ตลอด

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังพบอีกว่าตัวละครอาเซวียนได้สอนให้เหล่าลูกศิษย์ยึดมั่นในหลักคุณธรรม การมีเมตตาต่อกัน การยอมรับในความแตกต่าง ไม่นำเอามาตรฐานเดียวมาตัดสินผู้คนจากทั้งสองฝ่าย เพื่อให้ทุกคนในสังคมสามารถเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และพบเจอแต่ความสุข ซึ่ง Ren et al. (2007) กล่าวว่าขงจื้อเป็นบุคคลที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมาก ดังนั้นตัวอย่างข้างต้นจึงแสดงให้เห็นสัญญาความเชื่อของลัทธิขงจื้อที่ปรากฏในแอนิเมชัน

1.2 สัญญาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของลัทธิเต๋า

สัญญาที่เกี่ยวกับความเชื่อของลัทธิเต๋าแสดงให้เห็นผ่านตัวละครเสี่ยวไปและอาเซวียน โดยประเด็นความเชื่อของลัทธิเต๋าที่ปรากฏ ได้แก่ การบำเพ็ญเพียรเป็นดั่งการหลุดพ้นจากห่วงและกิเลส การปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับธรรมชาติ และการเชื่อในพลังของจักรวาล รายละเอียด ดังนี้

(1) จากบทพูดของตัวละครเสี่ยวไป แสดงให้เห็นความเชื่อของลัทธิเต๋า คือ การบำเพ็ญเพียรเป็นดั่งการหลุดพ้นจากห่วงและกิเลส ดังตัวอย่างที่ 2

ตัวอย่างที่ 2

เสี่ยวไป : “ลมปราณของข้าจนจะแตกอีกครา บำเพ็ญเพียรมา 500 ปี จนเข้าใกล้หนทางเซียนแค่เอื้อม แต่ทุกครั้งกลับไม่สามารถบรรลุได้”

小白：“我又几乎走火入魔了。修炼了 500 年，眼看就要修成正果得到飞仙，但每次都不能突破。”

(อิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาว, เวลา 2:54-3:08)

จากบทพูดข้างต้น ซึ่งได้กล่าวถึงการบำเพ็ญเพียรและการบรรลุ แสดงให้เห็นถึงความเชื่อของลัทธิเต๋าที่ปรากฏ กล่าวคือ การบำเพ็ญเพียรเป็นเซียนคือการบำเพ็ญตนเพื่อให้มีชีวิตที่ยืนยาวหรือเป็นอมตะ ไม่แก่ชรา หนทางเซียนคือการแตกฉานในการปฏิบัติตนตามหลักลัทธิเต๋า และการหลุดพ้นจากห้วงและกิเลสทั้งปวง ซึ่งการที่เสี่ยวไปไม่สามารถบรรลุหนทางเซียนได้แสดงให้เห็นว่าเสี่ยวไปยังคงมีบ่วงติดพัน มีกิเลส หรือมีเรื่องราวที่ค้างคาใจอยู่ โดยแนวคิดนี้เป็นแนวคิดของลัทธิเต๋า

(2) จากบทพูดของตัวละครเสี่ยวไป แสดงให้เห็นความเชื่อของลัทธิเต๋า คือ การปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ดังตัวอย่างที่ 3

ตัวอย่างที่ 3

เสี่ยวไป : “ไม่ว่าจักรวาลจะล้าลึกเพียงใด สรรพสิ่งล้วนมีจุดกำเนิดเดียวกัน วิบากกรรมเท่านั้นที่พิสูจน์ว่าผู้นั้นไม่เคยละทิ้งหนทางธรรม ภูตผีปีศาจต่างเสียวขวัญ อสุรกายวิญญาณร้ายล้วนล้มหาย จงปราบอสุรกายให้สิ้นทั้งวิญญาณและกายา”

小白：“天地玄宗，万炁本根。广修亿劫，证吾神通。鬼妖丧胆，精怪亡形。诛妖除魔，灭形灭神。”

(อิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาว, เวลา 45:04-45:19)

จากบทพูดข้างต้น ความว่า “สรรพสิ่งล้วนมีจุดกำเนิดเดียวกัน” สะท้อนให้เห็นหลักความเชื่อของลัทธิเต๋า ที่มุ่งหมายให้มนุษย์ใช้ชีวิตอย่างกลมกลืนและสอดคล้องไปกับธรรมชาติ แต่หากผู้ใดฝ่าฝืนก็ต้องได้รับการลงโทษอย่างรุนแรง ซึ่งการที่เสี่ยวไปและอาเชวียนมีความรักต่อกันเป็นการขัดต่อหลักความเชื่อในเรื่องการสอดคล้องตามธรรมชาติของลัทธิเต๋า จึงทำให้เสี่ยวไปเกิดอาการสับสน หวาดกลัวและคับแค้นใจในขณะที่กำลังอ่านป้ายมนตร์สุวรรณอาภา ซึ่งเป็นป้ายมนตร์แห่งลัทธิเต๋า

ทั้งนี้ ลัทธิเต๋ายึดมั่นในการปฏิบัติตนให้สอดคล้องไปตามแนวทางของธรรมชาติ การปล่อยวาง ละกิเลส ปล่อยให้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นไปตามทิศทางที่ควรจะเป็น เพื่อหลีกเลี่ยงความทุกข์และเป็นการเข้าถึงความสงบหรือสมดุลกับธรรมชาติของชีวิตมนุษย์ อีกทั้งเต๋ายังเชื่อว่าสรรพสิ่งใด ๆ ในโลกล้วนมีหนทางเป็นของตนเอง เชื่อว่ามนุษย์ ธรรมชาติและจักรวาลเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเชื่อในพลังงานของสิ่งทั้งหลายใน (Ren et al., 2007) ดังนั้นตัวอย่างข้างต้นจึงแสดงให้เห็นสัญลักษณ์ความเชื่อของลัทธิเต๋าในแอนิเมชัน

(3) จากบทพูดของตัวละครอาเชวียน แสดงให้เห็นถึงการเชื่อในพลังของจักรวาลของลัทธิเต๋าจากการกล่าวถึงสัตว์เทพและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับลัทธิเต๋า ดังตัวอย่างที่ 4

ตัวอย่างที่ 4

อาเชวียน : “ด้านบนมีหงส์แดง ในเรือนมีเต๋าดำ เรือนคือฉกฉกฉกฉกใน ประตูคือวงนอก ประตูทั้งแปด ประตูเกิด ประตูเกิดอยู่ทางนี้”

阿軒：“朱雀在顶，玄武入宫，宫为内卦，门为外卦，八门！生门！这边是生门。”

(อิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาว, เวลา 43:39-43:54)

จากบทพูดข้างต้น คณะผู้วิจัยพบว่าตัวละครกล่าวถึงสัตว์เทพและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับลัทธิเต๋า ได้แก่ “หงส์แดง” และ “เต๋าดำ” ซึ่งเป็นสองในสี่ของสัตว์เทพประจำทิศสี่ทิศของจีน ที่ถูกนำมาใช้ในพิธีกรรมและ

ความเชื่อของลัทธิเต๋า ส่วน “ประตู่ทั้งแปด” และ “ประตู่เกิด” เกี่ยวข้องกับวิชาฉี่หมินตุ้นเจี๋ยที่เป็นศาสตร์ในการดูตำแหน่งทิศทางและความเป็นมงคลหรืออัปมงคล (Wu et al., 2019) ดังนั้นการกล่าวถึงสัตว์และศาสตร์ดังกล่าว ได้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อในพลังของจักรวาลตามแบบลัทธิเต๋า

1.3 สำนวนที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของศาสนาพุทธ

จากบทพูดของตัวละครเสี่ยวชิง แสดงให้เห็นความเชื่อของศาสนาพุทธ 2 ประเด็น ได้แก่ (1) ความเชื่อเรื่องโลกหลังความตาย และ (2) ความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด ดังตัวอย่างที่ 5 และตัวอย่างที่ 6

ตัวอย่างที่ 5

เสี่ยวชิง : “เมื่อแก่นวิญญาณของเจ้าถูกทำลายสิ้น วิญญาณของเจ้าจะกระจัดกระจาย

เจ้าจะไม่มีวันได้กลับมาเกิดอีก”

小青 : “当你元气散架，你魂飞魄散，再无来世。”

(อิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาว, เวลา 1:11:12-1:11:18)

ตัวอย่างที่ 6

เสี่ยวชิง : “วิญญาณเขายังอยู่ แต่เขาคงไปเกิดใหม่ที่ไหนสักแห่งบนโลก...ไม่ว่าเขาจะไปเกิดใหม่ที่ใด ท่านพี่ไม่รู้หรอกว่า เขาตีฆาตกรรมความจำไปกี่ครั้ง ต่อให้ท่านพี่หาเขาเจอ ข้าเกรงว่าเขาจะไม่ใช่คนเดิมในความทรงจำของท่าน”

小青 : “他魂魄有在，一定是投胎转世，到世界那某处……无论转世为何方之人，他早不知喝过多少回孟婆汤。就算找到他，只怕也不是你记得的那个人了。”

(อิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาว, เวลา 1:29:34-1:29:55)

จากบทพูดในตัวอย่างที่ 5 และ ตัวอย่างที่ 6 เป็นการพูดคุยนางเสี่ยวชิงกับอาเชวียนและเสี่ยวไป ตามลำดับ จากตัวอย่างความที่ว่า “ไม่มีวันได้กลับมาเกิดอีก” และ “เขาคงไปเกิดใหม่ที่ไหนสักแห่งบนโลก” เป็นการกล่าวถึงการเกิดใหม่ในโลกหน้า แสดงให้เห็นความเชื่อเรื่องของโลกลหลังความตายและการเวียนว่ายตายเกิด อันเป็นแนวคิดตามหลักศาสนาพุทธที่เชื่อว่าการที่ตายแล้วเกิดใหม่และได้กลับมาเจอกับคนใดคนหนึ่งอีกครั้ง หมายความว่าอาจเคยสร้างบุญหรือก่อกรรมร่วมกันมาก่อน แสดงให้เห็นว่าความเชื่อของจีนที่สะท้อนในแอนิเมชันเรื่องนี้ไม่ได้มีเพียงความเชื่อตามลัทธิดั้งเดิมของจีนเท่านั้น แต่มีการปรากฏความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพุทธด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้ Fang (2018) อธิบายว่าศาสนาพุทธมีต้นกำเนิดมาจากประเทศอินเดียซึ่งได้เริ่มเผยแพร่เข้าไปในจีนสมัยราชวงศ์ฮั่น ภายหลังได้มีการผสมผสานเข้ากับลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋าและความเชื่อดั้งเดิมของจีน กลายเป็นศาสนาพุทธนิกายมหายานดังในปัจจุบัน และศาสนาพุทธยังสอนให้เชื่อในเรื่องของการสำนึกบุญคุณโทษ การมีอยู่ของกฎแห่งกรรม โลกหลังความตาย การเวียนว่ายตายเกิดและการเข้าสู่นิพพาน อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์ คณะผู้วิจัยเห็นว่าแม้ว่าภายหลังศาสนาพุทธจะมีการกลืนกลายเป็นศาสนาพุทธแบบจีน แต่ความเชื่อที่ปรากฏยังคงแสดงให้เห็นถึงความเชื่อของตามแบบศาสนาพุทธดั้งเดิมอย่างชัดเจน

2) สัญญาที่สื่อผ่านอวัจนภาษา

จากการวิเคราะห์ฉากประกอบ วัตถุ และสัตว์ คณะผู้วิจัยพบว่าสัญญาด้านความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิและศาสนาที่สื่อผ่านอวัจนภาษาแสดงความเชื่อของจีนที่หลากหลาย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงสัญญาด้านความเชื่อที่สื่อผ่านอวัจนภาษา

ลักษณะของสัญญา		ความหมายของสัญญา
1. ฉากประกอบ	ดาวนักษัตร 28 กลุ่ม	ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และดาราศาสตร์จีนโบราณ
2. วัตถุ	ปิ่นหยก	ความเคารพ ความรัก ความโกรธ ความยึดติด
	ฮู้ (护)	การขับไล่ กำราบปีศาจและสิ่งชั่วร้าย
	ป้ายมนตร์สุวรรณอาภาแห่งลัทธิเต๋า	ความขลัง และมีพลังแรงกล้า
3. สัตว์	งู	1) ความน่าสยดสยอง 2) การมีชีวิตที่ยืนยาว เป็นอมตะ
	สุนัข	1) ความเป็นมิตร ซื่อสัตย์ 2) ความอ่อนแอ ต่ำต้อย 3) ความกลมกลืนระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ
	สัตว์พาหนะของนักพรตเต๋า	1) อำนาจลึกลับ 2) การคุกคาม ช่มเหิงและรังแกผู้ที่อ่อนแอกว่า
	ปีศาจจิ้งจอก	1) ความเย้ายวน ความเจ้าเล่ห์ ความโลภ 2) ความเฉลียวฉลาดและการมีพลังอำนาจลึกลับ

จากข้อมูลที่ปรากฏในตารางข้างต้นพบว่า สัญญาที่ปรากฏผ่านอวัจนภาษา ได้แก่ ฉากประกอบ วัตถุ และสัตว์ ไม่เพียงแต่สื่อถึงความเคารพ ความรัก ความโกรธ ความเป็นมิตรเท่านั้น แต่ได้แสดงให้เห็นความเชื่อที่หลากหลาย ได้แก่ (1) ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และดาราศาสตร์จีนโบราณ การดูฤกษ์ยามและทิศทางมงคลผ่านกลุ่มดาว คือ ดาวนักษัตร 28 กลุ่ม (2) ความเชื่อเรื่องพลังและอำนาจลึกลับของวัตถุและสัตว์ ซึ่งปรากฏให้เห็นผ่านปิ่นหยก ฮู้ สัตว์พาหนะของนักพรตเต๋า และปีศาจจิ้งจอก (3) ความเชื่อของลัทธิเต๋าและลัทธิขงจื้อ ได้แก่ เรื่องพิธีกรรมซึ่งแสดงให้เห็นผ่านป้ายมนตร์สุวรรณอาภา ความซื่อสัตย์ ความเชื่อในความกลมกลืนระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติซึ่งแสดงให้เห็นผ่านสุนัข (4) ความเชื่อเรื่องชีวิตที่เป็นอมตะผ่านงูที่สื่อถึงการเริ่มต้นชีวิตใหม่ โดยสัญญาต่าง ๆ มีรายละเอียด ดังนี้

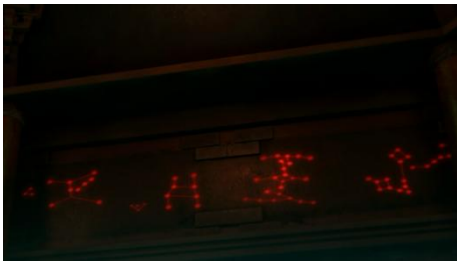
2.1 สัญญาที่ปรากฏผ่านฉากประกอบ

สัญญาที่ปรากฏผ่านฉากประกอบ แสดงให้เห็นด้านความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์และดาราศาสตร์จีนโบราณ การดูฤกษ์ยามและทิศทางมงคลผ่านกลุ่มดาว ได้แก่ ดาวนักษัตร 28 กลุ่ม ซึ่งสื่อถึงกลุ่มดาวที่มีความสำคัญทางโหราศาสตร์และดาราศาสตร์จีนโบราณ กลุ่มดาวนักษัตรทั้ง 28 กลุ่มที่ปรากฏทั้งฉากห้องลับที่เต็มไปด้วยโครงกระดูก และฉากที่เสียวไปและอาเชวียนต่างถูกขังไว้ในค่ายกลทลายวิญญาณ ทุกฉากที่ปรากฏ

สัญญาณดาวนักษัตร 28 กลุ่มเป็นฉากที่ตัวละครหลักอาเซวียนใช้กลุ่มดาวเป็นสื่อในการดูทิศทางที่เป็นมงคลและหาทางเอาชีวิตรอดจากอันตราย การปรากฏของสัญญาณนี้ นอกจากแสดงให้เห็นความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และดาราศาสตร์จีนโบราณ การดูฤกษ์ยามและทิศทางมงคลผ่านกลุ่มดาว ยังแสดงให้เห็นว่าตัวละครหลักอาเซวียนเป็นตัวละครที่มีความรอบรู้ในเรื่องของกลุ่มดาวนักษัตรทั้ง 28 กลุ่มอีกด้วย

ทั้งนี้กลุ่มดาวนักษัตรทั้ง 28 กลุ่ม เป็นกลุ่มดาวที่มีความสำคัญในทางโหราศาสตร์และดาราศาสตร์จีนโบราณ โดยแบ่งกลุ่มดาวออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 7 ดวง ภายใต้การดูแลของสัตว์เทพทั้ง 4 ทิศของจีน ซึ่งมีความสอดคล้องกับลัทธิเต๋าในแง่ของพลังงานทั้งหลายในจักรวาล (Li, 2003) ดังตัวอย่าง ดังนี้

ภาพที่ 1 กลุ่มดาว 28 กลุ่มภายในห้องลัทธิเต๋า

ภาพที่ 2 กลุ่มดาว 28 กลุ่มภายในค่ายกลหลายวิญญาณ

(ที่มา : Netflix, 2023)

2.2 สัญญาณที่ปรากฏผ่านวัตถุ

สัญญาณที่แสดงให้เห็นด้านความเชื่อผ่านวัตถุ 3 ชนิด ได้แก่ ปิ่นหยก ฐู และแท่นมนตร์สุวรรณอาภาแห่งลัทธิเต๋า สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องพลังและอำนาจลึกลับของปิ่นหยก ฐู และความเชื่อเรื่องพิธีกรรมของลัทธิเต๋า รายละเอียดดังนี้

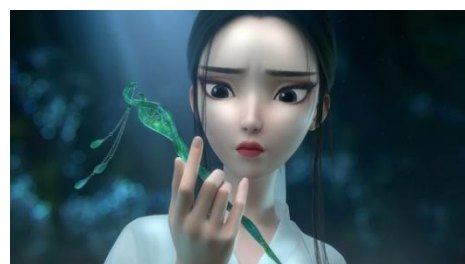
(1) ปิ่นหยก

ปิ่นหยก สื่อถึงความเคารพ ความรัก ความโกรธ ความยึดติด โดยปิ่นหยกที่ปรากฏในแอนิเมชันอิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาว เป็นทั้งเครื่องประดับและเวทย์อาวุธที่เสี่ยวไปได้รับมาจากอาจารย์ก่อนที่ภารกิจลอบสังหารจะล้มเหลวและสูญเสียความทรงจำ ซึ่งภายหลังเสี่ยวไปได้รับความจริงจากเจ้าแค้นร้านหยกเลอค่าว่าการที่ตนสูญเสียความทรงจำเป็นเพราะพลังเวทย์ที่สะท้อนกลับอย่างรุนแรงจากการใช้ปิ่นหยก อีกทั้งปิ่นหยกยังสามารถดูดซับพลังชีวิต กักขังวิญญาณและเก็บเศษเสี้ยวความทรงจำ ซึ่งคณะผู้วิจัยพบว่าสัญญาณที่ปรากฏผ่านการใช้ปิ่นหยกสามารถแสดงให้เห็นถึงความเคารพ ความรัก ความโกรธและความยึดติด ไม่ปล่อยวางของเสี่ยวไปได้อย่างชัดเจน ดังภาพที่ 3 และภาพที่ 4

ภาพที่ 3 ปิ่นหยก

ภาพที่ 4 เสี่ยวไปกับปิ่นหยก

(ที่มา : Netflix, 2023)

(2) อู๋

อู๋ สื่อถึงสิ่งที่ใช้ขับไล่ กำราบปีศาจและสิ่งชั่วร้าย โดยมักปรากฏในฉากที่มีการปะทะกันระหว่างตัวละครหลักกับนักพรตเต๋าและราชครู รวมถึงฉากที่ตัวละครหลักมีภัยมาเยือน ผู้ที่ใช้อู๋ คือ นักพรตเต๋าและราชครู ส่วนผู้ที่ถูกอู๋กำราบ คือ เสี่ยวไปและอาเซวียน สัญลักษณ์ของอู๋เปรียบเสมือนวัตถุที่ใช้ขับไล่ และใช้กำราบปีศาจและสิ่งชั่วร้าย ดังภาพที่ 5 และภาพที่ 6

ภาพที่ 5 นักพรตเต๋ากำราบอาเซวียนด้วยอู๋

ภาพที่ 6 อาเซวียนถูกควบคุมด้วยอู๋

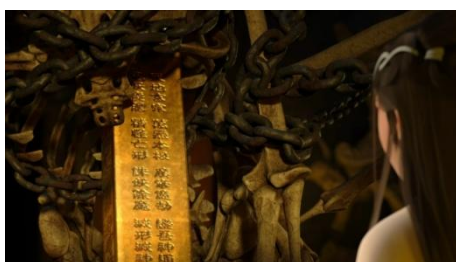

(ที่มา : Netflix, 2023)

(3) ป้ายมนตร์สุวรรณอาภาแห่งลัทธิเต๋า

ป้ายมนตร์สุวรรณอาภาแห่งลัทธิเต๋า (Taoist Golden Light Mantra) สื่อถึงสิ่งที่ขลังและมีพลังแรงกล้า ปรากฏในฉากที่เสี่ยวไปและอาเซวียนติดอยู่ในห้องลับ ในขณะที่อาเซวียนกำลังหาประตูทางออก เสี่ยวไปได้อ่านมนตร์นี้แล้วเกิดความรู้สึกสับสนและคับแค้นใจ จากการวิเคราะห์คณะผู้วิจัยพบว่าป้ายมนตร์สุวรรณอาภาสามารถสื่อให้เห็นถึงวัตถุที่มีความขลังและมีพลังแรงกล้า ทั้งนี้มนตร์สุวรรณอาภาเป็นมนตร์คาถาที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมของลัทธิเต๋า เชื่อกันว่ามนตร์คาถานี้สามารถขับไล่สิ่งชั่วร้าย และจะนำพาแต่สิ่งดี ๆ มาสู่ผู้ที่กล่าวมนตร์ ดังภาพตัวอย่าง

ภาพที่ 7 เสี่ยวไปอ่านป้ายมนตร์สุวรรณอาภา

ภาพที่ 8 ป้ายมนตร์สุวรรณอาภา

(ที่มา : Netflix, 2023)

2.3 สัญลักษณ์ที่ปรากฏผ่านสัตว์

สัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นด้านความเชื่อ สื่อผ่านสัตว์ 4 ชนิด ได้แก่ ภู สุนัข สัตว์พาหนะของนักพรตเต๋า ส่วนหัวเป็นนกกระเรียนสามหัว ลำตัวเป็นเสือ และปีศาจจิ้งจอก แสดงให้เห็นความเชื่อเรื่องชีวิตที่เป็นอมตะ ความเชื่อของลัทธิเต๋า เรื่องความกลมกลืนระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และความเชื่อเรื่องพลังและอำนาจลึกลับของสัตว์

(1) งู

งู สื่อถึงความไม่เป็นมิตร การเริ่มต้นชีวิตใหม่ ความเป็นอมตะ กล่าวคือ จากตัวอย่างที่ 9 เป็นการปรากฏของงู ที่ทำให้เกิดความรู้สึกประหลาดและสยดสยอง ทั้งลักษณะภายนอก การเคลื่อนไหว และนิสัยบางประการที่ตัวละครจากเผ่างูแสดงออกมา เป็นการนำเสนอภาพความน่ากลัวและไม่เป็นมิตร (Chen, 2019) และจากตัวอย่างที่ 10 สัญลักษณ์ที่ปรากฏแสดงให้เห็นถึงการมีชีวิตที่ยืนยาว ความเป็นอมตะ และหมายถึงการเริ่มต้นชีวิตใหม่ เพราะทุกครั้งที่งูลอกคราบ เปรียบเสมือนการได้เติบโตขึ้น หรือได้เริ่มต้นชีวิตครั้งใหม่

ภาพที่ 9 งูที่มีความน่ากลัว

ภาพที่ 10 เสี้ยวไปในร่างงูยักษ์

(ที่มา : Netflix, 2023)

(2) สุนัข

สุนัข สื่อถึงความซื่อสัตย์ ความอ่อนแอ ความกลมกลืนระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยสุนัขในเรื่องชื่อว่า “ตูโตว (肚兜)” ตูโตวเป็นสุนัขเพศผู้ที่แม้จะเป็นมิตรกับผู้อื่นแต่มีนิสัยขี้ลาด อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นตูโตวก็ยังซื่อสัตย์และภักดีกับเจ้านายอย่างอาเซวียนอยู่เสมอ ซึ่งคณะผู้วิจัยพบว่า สุนัขภายในเรื่องเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความอ่อนแอและความต่ำต้อย เห็นได้จากการที่ตูโตวมักจะโดนรังแกจากอาเซวียนและคนอื่น ๆ อีกทั้งตอนที่อาเซวียนถูกเปลี่ยนให้กลายเป็นปีศาจสุนัข อาเซวียนก็โดนปีศาจตนอื่นดูถูกว่าเป็นปีศาจที่อ่อนแอและต่ำต้อยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การปรากฏของสุนัขตูโตวภายในแอนิเมชันเรื่องนี้ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์และสัตว์เลี้ยงช่างกาย และยังสะท้อนให้เห็นถึงความกลมกลืนระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติด้วยเช่นกัน ดังภาพที่ 11 และภาพที่ 12

ภาพที่ 11 สุนัขตูโตวกับอาเซวียน

ภาพที่ 12 อาเซวียนกลายเป็นปีศาจสุนัข

(ที่มา : Netflix, 2023)

(3) สัตว์พาหนะของนักพรตเต๋า

สัตว์พาหนะของนักพรตเต๋า ส่วนหัวเป็นนกระเรียนสามหัว ลำตัวเป็นเสือ มีรูปร่างสูงใหญ่ มีปีกแบบนก ส่วนหัวเป็นนกระเรียนมงกุฎแดง 3 หัว มีลำตัว กรงเล็บและหางอย่างเสือ สื่อถึงอำนาจลึกลับ การคุกคาม และการข่มเหง เนื่องจากการรวมตัวกันของสัตว์ทั้ง 2 ชนิดนี้ สื่อให้เห็นถึงอำนาจลึกลับที่มาจากสัตว์ทั้ง 2 ชนิด

กล่าวคือ เสือเป็นสัตว์ที่แสดงถึงพลังกำลัง ความแข็งแกร่งและอำนาจ ในขณะที่นักรบเรียนนั้นแสดงถึงความสง่างาม ความจงรักภักดีและการมีชีวิตที่เป็นอมตะ เมื่อเกิดการรวมตัวกันของสัตว์ทั้ง 2 ชนิด ทั้งยังเป็นสัตว์ที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของนักพรตเต๋า จึงสามารถสื่อความหมายของสัตว์ชนิดนี้ได้ว่า เป็นอำนาจลึกลับที่พร้อมที่จะทำลายทุกสิ่งตามที่ถูกสั่งการ อีกทั้งยังแสดงถึงการคุกคาม การข่มเหงและการรังแกผู้ที่อ่อนแอกว่าอีกด้วย ดังภาพที่ 13 และภาพที่ 14

ภาพที่ 13 รูปร่างสัตว์พาหนะของนักพรตเต๋า ภาพที่ 14 สัตว์พาหนะประจันหน้ากับเสี้ยวไปและเสี้ยวชิง

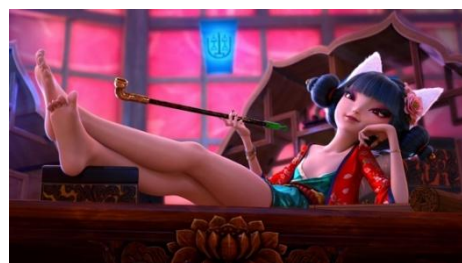

(ที่มา : Netflix, 2023)

(4) ปีศาจจิ้งจอก

ปีศาจจิ้งจอก สื่อถึงความเย้ายวน ความเฉลียวฉลาด อำนาจลึกลับและความโลภ ซึ่งปีศาจจิ้งจอกปรากฏให้เห็นผ่านรูปลักษณ์ของหญิงสาวรูปร่างเล็กผู้เป็นเจ้าแค้นของร้านหยกเลอค่า จากการวิเคราะห์พบว่า ตัวละครปีศาจจิ้งจอกเป็นตัวละครที่สื่อถึงความเย้ายวน ความโลภ ความเจ้าเล่ห์ มักมีเล่ห์กล และวิธีการในการโน้มน้าวจิตใจของผู้อื่น ในขณะเดียวกันก็สามารถสื่อถึงการมีสติปัญญา ความเฉลียวฉลาด และการมีพลังอำนาจลึกลับของตัวละครปีศาจจิ้งจอก ทั้งนี้ในตอนท้ายของแอนิเมชันได้มีฉากที่เผยให้เห็นว่าตัวละครปีศาจจิ้งจอกได้นำเอาแก่นวิญญานไปแลกเปลี่ยนกับบางสิ่งที่ซ่อนอยู่ใต้แม่น้ำ แสดงให้เห็นถึงความโลภและการมีพลังอำนาจลึกลับบางอย่างที่ปีศาจจิ้งจอกได้เก็บงำเอาไว้

ภาพที่ 15 ปีศาจจิ้งจอกยั่วยวนอาเซวียน ภาพที่ 16 ปีศาจจิ้งจอกในร่างเจ้าแค้นร้านหยกเลอค่า

(ที่มา : Netflix, 2023)

7. สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาความหมายเชิงสัญลักษณ์ด้านความเชื่อที่ปรากฏในแอนิเมชันอิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาวผ่านสองตัวละครหลัก ได้แก่ เสี้ยวไปและอาเซวียน รวมถึงตัวละครที่มีปฏิสัมพันธ์กับทั้งสองตัวละครหลัก โดยการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายในด้านความเชื่อภายใต้

แนวคิดสัญวิทยา ผลการวิจัยพบว่าแอนิเมชันอิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาว ใช้สัญลักษณ์เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิและศาสนาผ่านวัจนภาษาและอวัจนภาษา ดังนี้ 1) **สัญลักษณ์สื่อผ่านวัจนภาษา** แสดงให้เห็นถึงความเชื่อที่มีความเกี่ยวข้องกับลัทธิและศาสนาผ่านบทพูด ได้แก่ ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับลัทธิขงจื๊อ คือ ความขยันหมั่นเพียร การใฝ่รู้ใฝ่เรียน การมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งในโลก ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับลัทธิเต๋า ได้แก่ การบำเพ็ญเพียรเป็นดั่งการหลุดพ้นจากห่วงและกิเลส การปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับธรรมชาติเนื่องด้วยมนุษย์ ธรรมชาติและจักรวาลเป็นหนึ่งเดียวกัน และการเชื่อในพลังของจักรวาล และความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องโลกหลังความตาย ความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดและกฎแห่งกรรม 2) **สัญลักษณ์สื่อผ่านอวัจนภาษา** แสดงให้เห็นความเชื่อผ่านฉากประกอบ วัตถุ สัตว์ ได้แก่ ดาวนักษัตร 28 กลุ่ม ปันหยก อู๋ ป้ายมนตร์สุวรรณอาภาแห่งลัทธิเต๋า ภู สุนัข สัตว์พาหนะของนักพรตเต๋า ปิศาจจิ้งจอก ซึ่งคณะผู้วิจัยพบความหมายเชิงสัญลักษณ์ด้านความเชื่อ 4 ด้าน ได้แก่ (1) ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และดาราศาสตร์จีนโบราณ การดูฤกษ์ยามและทิศทางมงคลผ่านกลุ่มดาว คือ ดาวนักษัตร 28 กลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มดาวที่มีความสำคัญในทางโหราศาสตร์และดาราศาสตร์จีนโบราณ ใช้ในการคำนวณทิศทางและดูฤกษ์ยามมงคล (2) ความเชื่อเรื่องพลังและอำนาจลึกลับของวัตถุและสัตว์ ซึ่งปรากฏให้เห็นผ่านปันหยก เครื่องประดับที่เป็นเวทย์อาวุธดูดซับพลังชีวิตโดยปันหยกสื่อถึงความเคารพ ความรัก ความโกรธ และความยึดติดไม่ปล่อยวางของเสียวไป อู๋ ยันต์ของจีนที่ใช้ขับไล่สิ่งชั่วร้าย สัตว์พาหนะของนักพรตเต๋า ซึ่งรูปร่างส่วนหัวเป็นนกระเรียนสามหัว ลำตัวเป็นเสือ แสดงให้เห็นอำนาจลึกลับผ่านสัตว์สองชนิด และสื่อถึงอำนาจลึกลับที่พร้อมที่จะทำลายทุกสิ่ง อีกทั้งยังแสดงถึงการข่มเหงและการรังแกผู้ที่อ่อนแอกว่า และปิศาจจิ้งจอกที่มีพลังอำนาจลึกลับ และสื่อถึงความเย้ายวน ความเจ้าเล่ห์ ความโลภ (3) ความเชื่อของลัทธิเต๋าและลัทธิขงจื๊อ ได้แก่ พิธีกรรมของลัทธิเต๋า ซึ่งแสดงให้เห็นผ่านป้ายมนตร์สุวรรณอาภาที่สื่อถึงของที่มีความขลัง มีพลังที่แรงกล้า และความเชื่อในความกลมกลืนระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นผ่านสุนัข โดยนอกจากสุนัขจะแสดงให้เห็นถึงความเชื่อตามลัทธิเต๋าแล้ว ยังแฝงสัญลักษณ์เรื่องความซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นแนวคิดของลัทธิขงจื๊ออีกด้วย และ (4) ความเชื่อเรื่องชีวิตที่เป็นอมตะผ่านภู สัตว์เลื้อยคลานที่ลึกลับ ซึ่งสื่อถึงความน่าสยดสยอง และสื่อถึงการมีชีวิตยืนยาว จากผลการศึกษา กล่าวได้ว่าประเด็นความเชื่อที่เกี่ยวกับศาสนาพุทธจะมีการสื่อสารผ่านวัจนภาษาเท่านั้น

จากการอภิปรายผล คณะผู้วิจัยพบว่าผลการศึกษาสอดคล้องกับ Korsampan (2021) ซึ่งศึกษาความคิดความเชื่อของจีนที่ปรากฏในละครโทรทัศน์เรื่องสามชาติสามภพปาต้อสิบลี และพบความคิดความเชื่อของจีนเรื่องลัทธิขงจื๊อ ลัทธิเต๋า และคำสอนในพุทธศาสนา แต่พบผลการศึกษาที่ไม่สอดคล้องในประเด็นความเชื่อที่พบ กล่าวคือบทความฉบับนี้พบความเชื่อในประเด็นที่แตกต่าง เช่น เรื่องโหราศาสตร์และดาราศาสตร์จีนโบราณ ความเชื่อเรื่องชีวิตที่เป็นอมตะ และความเชื่อเรื่องพลังและอำนาจลึกลับของวัตถุและสัตว์อีกด้วย นอกจากนี้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผล ผลการศึกษสามารถตอบข้อคำถามการวิจัยได้ว่าแอนิเมชันที่สร้างจากนิทานพื้นบ้านของจีนไม่ได้สะท้อนแค่เพียงความเชื่อของจีนแต่เพียงเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของศาสนาพุทธนิกายมหายานในจีนอีกด้วย และนอกจากมังกร ซึ่งเป็นสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของชาวจีนอย่างที่เราคุ้นเคยกันดีแล้วนั้น ยังมีความเชื่อที่สื่อให้เห็นผ่านภู เสือ นกกระเรียน และสุนัขจิ้งจอก อันเป็นสัตว์ที่แฝงสัญลักษณ์ความเชื่อของจีนเอาไว้ด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้วิเคราะห์ความหมายเชิงสัญลักษณ์จากแอนิเมชันอิทธิฤทธิ์นางพญานาคีขาว เป็นการศึกษาสัญลักษณ์ที่ปรากฏผ่านวัจนภาษาและอวัจนภาษาในประเด็นด้านความเชื่อผ่านฉากประกอบ วัตถุ สัตว์เท่านั้น หากศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม หรือศึกษาผ่านพฤติกรรมของตัวละคร เช่น การเสียสละ ความรัก ความรู้สึก จะทำให้เห็นสัญลักษณ์ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้เห็นความเชื่อเรื่องอื่น ๆ อย่างรอบด้านมากขึ้น

บรรณานุกรม

- Chaomuang, C. (2021). *Chinese beliefs about the afterlife* [Unpublished Bachelor's thesis]. Silpakorn University. (in Thai)
- Chen, C. (2019, January 16). *Interview with the director of White Snake: Origins: Using CG to showcase Eastern charm*. The Paper. https://m.thepaper.cn/kuaibao_detail.jsp?contid=2856672&from=kuaibao (in Chinese)
- Fang, L. (2018). *Chinese Buddhism and Traditional Chinese Culture*. Book Time. (in Thai)
- Khumsat, T., et al. (2022). Reflections of Thai Beliefs in the Novel “Mue Khun Ta Khun Yai Young Dek”. *Journal of Liberal Arts, Maejo University*, 10(2), 221-238. (in Thai)
- Korsampan, S. (2021). *Chinese beliefs in the television series Eternal Love* (三生三世十里桃花) [Unpublished Bachelor's thesis]. Silpakorn University. (in Thai)
- Li, S. (2003). *Taoism dictionary*. Juliu Books Co., Ltd. (in Chinese)
- Li, Z., et al. (2020). Comparative analysis between Thai novel Nakee and Chinese legend White Snake. *Ganesha Journal*, 16(1), 47-53. (in Thai)
- Netflix. (2023). (in Chinese)
- Peng, M., & Singlumpong, O. (2018). The comparison of female representation between Chinese movie “The Sorcerer and the White Snake” and Thai movie “Mae Bia”. *Journal of the Association of Private Higher Education Institutions of Thailand Under the Patronage of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn*, 24(2), 109-118. (in Thai)
- Phatthanophat, T. (2008). Semiotics and visual representation. *Chulalongkorn University Faculty of Architecture Journal*, (1), 35-50. (in Thai)
- Office of the Prime Minister. (2000). *Transliteration guidelines for Mandarin Chinese using Thai script 2000*. Thammasat Printing House. (in Thai)

- Ren, Q., et al. (2007). *Common knowledge about Chinese culture*. Beijing Jiaxinda Art Printing Co., Ltd. (in Chinese)
- Santi, W. S. (2023). *Review: White Snake (2019)*. <https://www.gotoknow.org/posts/713164#> (in Thai)
- Tantawanit, T. (1980). *Folk beliefs*. Department of Thai and Eastern Languages, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University Bang Saen. (in Thai)
- Thavisuk, B. (1977). *Folk beliefs*. Bangkok: Ramkhamhaeng University. (in Thai)
- The Royal Institute of Thailand. (1997). *Dictionary of philosophical terms, English-Thai* (2nd ed.). The Royal Institute of Thailand. (in Thai)
- The Standard Culture. (2019). *White Snake: A Chinese animation set to enter the U.S. market*. <https://thestandard.co/first-chinese-animated-film-white-snake-for-us/> (in Thai)
- Tian, X., & Zhang, Y. (2021, September 29). *The presentation and innovation of traditional Chinese cultural elements in White Snake: Origins*. China Film. <http://中国电影报.com/Html/2021-09-29/7313.html> (in Chinese)
- Vasinsunthon, J. N. (2013). *Semiology and signification*. <https://johnnopadon.blogspot.com/2015/10/semiology-and-signification.html>? (in Thai)
- Wu, M., et al. (2019). Constructing a maritime SAR area prediction model by Qi Men Dun Jia. *Green Science & Technology Journal*, 9(1), 161-170. [https://wcse.nttu.edu. tw/var/file/23/1023/img/1969/165842290.pdf](https://wcse.nttu.edu.tw/var/file/23/1023/img/1969/165842290.pdf) (in Chinese)